

KDOV-blad

Lente 2010

KDOV (opgericht 21 april 1917)
KDOV-blad verschijnt 4 x per jaar

Voorzitter:

Mr. Drs. Paul Houdijk, Rademakersgilde 115, 3994 BR Houten
e-mail: paul.houdijk@hetnet.nl - tel. 030 - 638 03 58

Secretaris:

Gemma Coebergh, Korte Begijnstraat 28, 2011 HC Haarlem
e-mail: seckrdov@cs.com - tel. 023 - 551 68 77

Penningmeester:

Ir Ben Hillen, Jachtwerf 12, 2725 DP Zoetermeer
e-mail: b.a.g.hillen@planet.nl - tel. 079 - 341 85 75

Leden:

Ruud Huijbregts, Poolsterlaan 8, 5632 AN Eindhoven
e-mail: ruud.huijbregts@gmail.com - tel. 040 - 290 34 28 - fax. 0842 - 23 22 13
Jean-Pierre Steijvers, Aldenhoven 28, 6093 HB Heythuysen
e-mail: organ.j.p.steijvers@hccnet.nl - tel. 0475 - 49 64 56
Anja Hendrixx, Brusselsestraat 87 A 02, 6211 PC Maastricht
e-mail: anja.hendrixx@t-online.de - tel. 043 - 325 24 72

Ereleden:

Bernard Bartelink en Kees Bornewasser

Hoofdredacteur KDOV-blad (wnd):

Ir Ben Hillen, Jachtwerf 12, 2725 DP Zoetermeer
e-mail: redactie@kdov.nl - tel. 079 - 341 85 75

Eindredacteur KDOV-blad:

Ed van Aken, J.D. de Koklaan 43, 2552 DG Den Haag
e-mail: kdov@edvanaken.nl - tel. 070 - 404 28 28

Redactie:

Ed van Aken, Frits Haaze, ir Ben Hillen, drs Ruud Hoogenboom, dr René Verwer

Doel:

De vereniging heeft ten doel de bevordering van het liturgisch en artistiek stijlbegrip van de kerkmusici, werkzaam binnen de Nederlandse rooms-katholieke kerkprovincie en de behartiging van de geestelijke en materiële belangen van haar leden.

Voorwaarden voor het lidmaatschap:

Een bepaalde mate van vakbekwaamheid in muzikaal en liturgisch opzicht, ten minste op het niveau van de eisen voor het getuigschrift van de KDOV.

De contributie bedraagt:

€ 38,- per jaar, 65+ lid € 27,- en reeds lid tevens 65+ in 2004 € 17,-.

Postgiro: 10 31 344 t.n.v. KDOV, Zoetermeer

Website: www.kdov.nl

Opgaaf van leden en adreswijzigingen aan de secretaris.

Technische afwerking mededelingenblad: Ben Hillen

Druk & verzending: Copy-It, Zoetermeer

ISSN-nummer 1388-2341

(advertentie)

Voor het gemengd koor in de parochie van de H.Drie-eenheid te Amsterdam is de vacature ontstaan voor een

DIRIGENT(E)

Het al 40 jaar oude koor bestaat uit 23 leden en repeteert elke vrijdagavond om tweemaal in de maand tijdens de zondagse eucharistie te zingen.

Het repertoire is in grote lijnen: Latijnse- & Nederlandse missen; motetten; psalmen; gregoriaans en natuurlijk Nederlandse meezingliederen.

De aanwezigen in de kerk zijn aardig gewend om mee te zingen.

De dirigent leidt het koor binnen de parochie in de lokatie St. Augustinuskerk, Postjesweg 123 te Amsterdam, waar Susanna Veerman de hoofdorganiste is op het Cavaille-Coll orgel dat in deze kerk staat.

Reacties naar deze vacature worden graag ontvangen door:
Susanna Veerman, tel. 06-10 72 93 71 e-mail: sveerman@planet.nl
of

Nico Brugge , tel. 020.6977 174 e-mail: nico.brugge@planet.nl

Inhoudsopgave

Redactioneel	1
Van het bestuur	1
Uitnodiging Algemene Ledenvergadering 2010	3
Leden	3
Agenda	5
Liturgische gezangen afgekeurd	5
Studio Elim bruist	9
Berichten	10
Orgelbouwnieuws	19
<i>Het Maarschalkerweerd-orgel in de Maria van Jessekerk te Delft</i>	19
Nieuwe uitgaven / recensies	25
Vraag en Aanbod	29
Roomse humor	29

Redactioneel

Nog steeds is uw bestuur op zoek naar een hoofdredacteur en een eindredacteur. Dit nummer is voorlopig het laatste nummer onder de redactie van Ben Hillen. Een opvolger heeft zich nog niet aangediend... Wie gaat de kar nu trekken?

Het blad dat voor u ligt, is iets minder dik dan u de gewend was. Misschien nog niet zo gek in de Veertig Dagen en nieuwe tijd van censuur. Meer kopij, meer artikelen zouden er moeten komen. Misschien wilt u ons eens een mailtje redactie@kdov.nl sturen met uw specifieke wensen over publicaties in het KDOV-blad.

Ben Hillen, waarnemend hoofdredacteur

Van het bestuur

Allereerst wensen wij alle leden een voorspoedig, gezegend en inspirerend nieuw jaar toe, zowel in uw werk als in uw persoonlijk leven. Van onze kant danken wij u hartelijk voor de goede wensen die wij per post of per mail hebben ontvangen.

De voor zaterdag 9 januari geplande Algemene Ledenvergadering is zoals u weet niet doorgegaan vanwege de barre weersomstandigheden. De nieuwe datum voor de Algemene Ledenvergadering is zaterdag 12 juni. Elders in dit blad treft u hierover meer informatie aan.

Tijdens deze vergadering zal Paul Houdijk afscheid nemen als voorzitter.

Intussen heeft uw bestuur alweer vergaderd en kunnen wij u melden dat wij initiatief hebben genomen om in september a.s. met NSGV en ISOK vorm te geven aan verdere samenwerking. Het overleg hierover is al gestart in december jl. met de NSGV. Verder hebben we - gezien de huidige omvangrijke kerkelijke samenvoegingsprocessen – in voorbereiding genomen een studiedag, te houden in het najaar.

Ontwikkeling rechtspositie

De moeizame voortgang inzake de nieuwe rechtspositieregeling zal u, evenals ons, zorgen baren. Herhaald aandringen bij de Beleidssector Liturgie/ Nationale Raad voor Liturgie heeft tot nu toe geen resultaat opgeleverd. Het bestuur heeft besloten om wederom een brief aan de Nederlandse Bisschoppenconferentie te schrijven en aan te dringen op voortgang. Wees er van overtuigd dat wij al het mogelijke doen om de zaak in beweging te houden. Dat er momenteel weinig over te melden valt kan ontmoedigend overkomen, maar het is vooral belangrijk dat u weet dat er nog steeds volop aan gewerkt wordt. (BH; maart 2010)

Contributie 2010

De contributies voor 2010 zijn vastgesteld en bedragen:

- Gewoon lidmaatschap: € 38,--
- Lidmaatschap 65 jaar en ouder:
 - reeds lid in 2004 en 65 jaar of ouder in 2004: € 17,--
 - reeds lid in 2004, maar 65 jaar na 2004: € 27,--
 - nieuw lid 65 jaar of ouder: € 27,--

Hogere bedragen dan de vastgestelde contributiebedragen zijn altijd welkom. Leden die problemen hebben om hun contributie te betalen kunnen zich tot het bestuur wenden.

Contributiebetaling kan op drie verschillende manieren:

- a) door eenmalige machtiging
- b) door overmaking uiterlijk 25 april op onze bankrekening 1031344 t.n.v. KDOV te Zoetermeer
- c) door betaling met de acceptgirokaart die u eind april toegezonden krijgt.

Voor de leden die nog niet zijn overgegaan op automatische afschrijving sturen wij ook dit jaar naast de acceptgirokaart, een machtigingskaart mee. Wij danken u voor uw medewerking. (BH; maart 2010)

Uw e-mailadres ...

Graag ontvangen wij uw e-mail adres, voor zover u vermoedt dat wij dat nog niet hebben. In de toekomst willen wij vaker met u communiceren bijv.

via een nieuwsbrief of om u (zoals zich afgelopen januari voordeed) te kunnen informeren over een KDOV bijeenkomst die niet doorgaat. Graag mailen naar: webmaster@kdov.nl. Leden die toegang hebben tot het ledengedeelte van de website hoeven geen e-mailadres meer op te geven.

Toegang tot ledengedeelte nieuwe website

Hoe krijgt u toegang tot de interne website? Stuur een mailtje met het onderwerp "Website" naar: webmaster@kdov.nl. U krijgt dan een gebruikersnaam en een wachtwoord teruggemild. Vervolgens kunt u inloggen op de website (kolom rechts) en desgewenst weer uitloggen. U kunt uw wachtwoord zelf veranderen als u dat zou willen.

Graag ontvangen wij uw reacties, vragen en suggesties per e-mail aan: webmaster@kdov.nl. Tevens ontvangen wij graag uw berichten (nieuws, concerten, jubilea, links etc.) voor plaatsing op de website te richten aan: webmaster@kdov.nl. (BH; maart 2010)

Uw evenementen op de evenementenagenda van de website KDOV

Op onze website staat een agenda waarin alle voor KDOV-leden en andere kerkmusici belangrijke evenementen worden aangekondigd. Het is de bedoeling hier alle concerten en belangrijke vieringen en gebeurtenissen, jubilea van KDOV-leden aan te kondigen, om daarmee de KDOV en haar leden meer zichtbaar te maken.

Graag ontvangen wij uw concertagenda's en aankondigingen die we graag op de website zullen zetten: webmaster@kdov.nl. (BH; maart 2010)

Uitnodiging Algemene Ledenvergadering 2010

Door slechte weersomstandigheden is de jaarvergadering op 9 januari jl. niet doorgegaan. De vergadering is nu gepland op zaterdag 12 juni 2010 in de St. Willibrordkerk, Minrebroederstraat 21 te Utrecht. De vergadering begint om 11.30 u en de koffie reeds om 11.00 u.

Het programma, de notulen en kandidaatstelling voor het voorzitterschap kunt u vinden in het KDOV-blad van december 2009, maar ook op onze website: www.kdov.nl. Wij verwachten een grote opkomst! (GC; maart 2010)

Leden

Nieuw adres:

M.-J. van Dongen-Zwaan, Mozartlaan 102, 2215 LV, Voorhout.

Fran Hamilton, 30 jaar dirigent Gregoriaans Koor St. Andries

Tijdens het jaarlijkse St. Caeciliafeest van Gregoriaans Koor St. Andries van de Pastorale Eenheid Heilig Kruis te Nuenen werd Fran Hamilton (77 jr.), dirigent van het koor, in de bloemetjes gezet vanwege het feit dat hij ruim 30 jaar onafgebroken dirigent is van het koor. Het bestuur van het koor had voor hem een oorkonde laten maken en deze werd hem officieel aangeboden tijdens deze feestelijke bijeenkomst.

Fran Hamilton werd in 1978 aangesteld als dirigent van het Gemengd Andrieskoor en het Gregoriaans Andrieskoor. Toen in 2003 de Andriesparochie als zelfstandige parochie ophield te bestaan, nam hij afscheid van het Gemengd Andrieskoor, doch bleef wel dirigent van het Gregoriaans koor van de toenmalige Andriesparochie Nuenen. Het hele leven van Fran Hamilton is gewijd aan muziek, met name kerkmuziek:

Vanaf zijn 8e jaar, daarom bijna 70 jaar, heeft hij als zanger in koren gezongen of als dirigent voor koren gestaan. Bovendien is hij gedurende 15 jaar directeur geweest van respectievelijk de Muziekschool in Uden en Eindhoven. Naast het dirigentschap van het Gregoriaans Koor St. Andries dirigeert hij ook het parochiekoor van de St. Trudokerk in Stiphout en het Motettenkoor in Nuenen. (BH; Rond de Linde; 10 december 2009)

Hans Smout ereburger Bergen op Zoom

Hans Smout uit Bergen op Zoom is door burgemeester Han Polman benoemd tot ereburger van de gemeente Bergen op Zoom vanwege zijn verdienste voor de kerkmuziek en die in de Gertrudiskerk (in de volksmond de Peperbus) in het bijzonder. Smout (op de foto links) heeft sinds 1962 bij het Hortus Musicus Religiosus een enorme staat van dienst als dirigent en organist en als het gaat om de Nederlandse en Latijnse gezangen in

de Sint Gertrudiskerk. Ook is hij o.a. bestuurslid van de stichting restauratie Ibachorgel, is hij nauw betrokken bij de verhuizing van het Rogierorgel naar deze kerk (waardoor er straks 3 orgels in de Gertrudiskerk staan) en is hij voorzitter van het Stichting Kerkmuziek Centrum. Terwijl hij een bedankwoordje sprak, stelde zich achter de kersverse ereburger een heel groot orkest op. Toen hij het in de gaten had, zei Smout: "Het is nog nooit voorgekomen dat ik in zo'n korte tijd zoveel mensen bij elkaar gekregen heb!", waarmee hij de aanwezigen aan het lachen maakte. (BH; Internetbode; januari 2010)

Afscheid Hans Smout als parochieel kerkmusicus

Bijna vijftig jaar lang heeft kerkmusicus Hans Smout de leiding gehad van de parochiële koren in de binnenstadparochie van Bergen op Zoom.

Het koor Hortus Musicus Religiosus is met hem mee gegroeid.

Op zondag 14 maart 2010, zondag Laetare heeft hij de leiding van het koor overgedragen en - met ingang van 1 januari 2010 - ontslag gevraagd uit zijn functie van parochieel kerkmusicus. Het bestuur van de Lievevrouweparochie Bergen op Zoom heeft hem bij dit afscheid dank gezegd tijdens de eucharistieviering in de St.-Gertrudiskerk te Bergen op Zoom en daarna tijdens de receptie. (BH; maart 2010)

Afscheidsconcert Jos Beijer

Op zondag 21 maart 2010 om 16.00 u vindt het afscheidsconcert plaats van Jos Beijer met m.m.v. Kamerkoor Couleur Vocale Poeldijk, Maria de Moel (mezzosopraan), Marco Vermeulen (bariton), Paul Valk (piano) en Bas Groenewoud (orgel). Jos zelf hoopt, als zijn gezondheid dat toelaat, ook orgel te spelen en te dirigeren. Tevens hoopt hij u allen in groten getale bij deze finale te mogen ontmoeten! Locatie: OLV ten Hemelopnemingkerk, Buitengeweg 2, Maurik. Toegang: gratis, koffie en collecte na afloop. Voor verdere informatie zie: www.kdov.nl. (BH; maart 2010)

Agenda

Voor onze uitgebreide, zeer actuele agenda verwijzen we naar onze website: www.kdov.nl. Graag zien we uw agendaberichten, concertaankondigingen, jubilea etc. tegemoet: webmaster@kdov.nl. (BH; maart 2010)

Moeten er weer knuppels in het hoenderhok?

Liturgische gezangen afgekeurd

Ruud Hoogenboom

Toen eind 2008 als bijlage bij het Directorium de Liturgische Documentatie, nr.5 verscheen met o.a. de langverwachte, eerste lijst met goedgekeurde liturgische gezangen was heel liturgisch Nederland in rep en roer: Oosterhuis ontbrak geheel! Weliswaar was al op 25 maart 1964 om een repertorium gevraagd en wat later in 2001 door paus Johannes Paulus nog eens in zijn 'Liturgiam authenticam' (art.108), maar toch. Als dan na zeven jaar (!) eindelijk een lijst komt, waarop deze eredoctor en "magister liturgiae" (2002) ontbreekt is de wereld te klein.

De scherpe kantjes leken er de laatste tijd wat af. Zo schrijft de liturg Ko Schuurmans, van het bisdom Haarlem-Amsterdam, in de laatste Doorgeven (1/2010) over de keuze beatmissen of gregoriaans: "De tijd heeft ons geleerd dat het ook 'en/en' kan zijn. Het is immers altijd these, antithese en tenslotte synthese". En hij vervolgt dat een jeugdvriend, "met wie ik jaren geleden aan beatmissen sleutelde ... overweegt lid te worden van een gregoriaanse schola, omdat het eens gezongen 'Zomaar mensen komen hier, zij gaan af en aan!' ook niet de diepgang biedt waar zijn gang door het leven om vraagt".

De voorzitter van de Werkgroep voor Liturgie Heeswijk, Joost Jansen, o.praem., probeert nu weer wat olie op het vuur te gooien. In zijn 'woord vooraf' van het overzicht van de gezangen - 2, 3 april - 21 november 2010 schrijft hij over onder meer "de ons toegewezen censor" (die kennelijk geen naam heeft!), die ook de liturgische gezangen tegen het licht houdt.

Het gaat uiteraard om hun wekelijkse zondagsmissaaltje De zondag vieren, welke qua lezingen, Orde van Dienst en het Eucharistisch Gebed conform de officiële liturgie van de rooms-katholieke kerk moeten zijn. "De Nederlandse bisschoppen hebben veel waardering voor onze uitgave. Zij beschouwen De zondag vieren als bruikbaar hulpmiddel om de daadwerkelijke deelname aan de liturgie te bevorderen. Omdat liturgie zo belangrijk is voor de kerk, en de bisschoppen verantwoording dragen voor een goede regulering van de liturgie, verlangen de bisschoppen dat zij elke aflevering van De zondag vieren kunnen inzien alvorens deze gedrukt wordt. De bisschop van het bisdom waarin wij, de Werkgroep voor Liturgie Heeswijk, werken, verleent een zogenoemd imprimatur. Concreet betekent dit dat Mgr. A. Hurkmans 'meekijkt' met onze wekelijkse uitgave De zondag vieren. Het praktisch werk dat dit met zich meebrengt heeft hij toevertrouwd aan een zogenoemde censor".

De imprimatur-procedure blijkt met name gevolgen te hebben voor de keuze van gezangen. Vandaar dat Joost Jansen in dit Overzicht meent te moeten reageren.

De acclamatie na het Evangelie, doorgaans U komt de lof toe op tekst van Willem Barnard en op muziek van Mehrstens of De Sutter is niet overeenkomstig het Verbum Domini, Laus tibi, Christe uit het Altaarmissaal. Men heeft hierin voorzien door het officieel vertaalde 'Zo spreekt de Heer, Wij danken God' te laten toonzetten door enkele componisten (uit de werkgroep zelf (WLH), J. Valkestijn en M. de Haard); dit overigens naast een dertiental oude varianten die nog steeds terugkeren. Jansen hoopt "van harte dat u deze nieuwe acclamaties wilt instuderen, opdat de gezongen acclamatie na het Evangelie in elk geval als praktijk behouden blijft".

Voor de vieringen zonder priester was al lange tijd de uitgave van de Nationale Raad voor Liturgie (NRL) modellen voor woordvieringen, gebedsvieringen, communievieringen (Zeist, 1999) beschikbaar, maar Heeswijk promoveerde liever

haar eigen uitgave uit 2005. Nu verlangt de censor en de NRL dat alleen van de NRL-uitgave gebruik wordt gemaakt. "Voor de liturgische muziek betekent dit dat wij ook de acclamaties moeten opnemen die bij de communie-dankgebeden van de NRL aangegeven staan. Als u de acclamaties bij het communiedankgebed wilt blijven zingen, en dat hopen wij, dan moet u vier nieuwe acclamaties instuderen". Voor de toonzetting tekent Siem Groot. Een achttal oude acclamaties verschijnen echter ook nog in het missaaltje, dus het is nog maar de vraag in hoeverre deze nieuwe acclamaties ingang zullen vinden.

De meeste pijn zit uiteraard in de "gezangen die niet meer gezongen mogen worden". De wekelijkse uitgave "moet niet alleen voldoen aan alle liturgische regels, maar moet ook inhoudelijk in orde zijn". Conform het Kerkelijk Wetboek (canon 830.2) wordt door de censor niet alleen gekeken naar de leer van de Kerk in geloof en zeden, maar "bekijkt de censor ook of de gezangen een liturgische functie toegewezen kunnen krijgen". Uiteraard is dat een lastige kwestie. Liturgie is geen theologie; in poëzie zit gelaagdheid. Jansen citeert Huub Oosterhuis die spreekt van 'tweede taal' en Andries Govaart die liturgische taal omschrijft als 'een omgangsregeling met de Onuitspreekbare'. "God openbaart zich in het 'wit' tussen de woorden", aldus Jansen. "We hebben de indruk dat de door Mgr. Hurkmans aangewezen censor neigt naar 'duidelijke taal'. Teksten worden soms afgewezen omdat ze theologisch te vaag zijn of te impliciet over God en Jezus. Natuurlijk, teksten mogen ook expliciet zijn, en bovendien moeten we de woorden wel kunnen verstaan. Maar de zangteksten blijven poëzie en geen dichtgetimmerd betoog", meldt Jansen. Naar de mening van Jansen ziet de censor de veelvormigheid van de liturgie over het hoofd door zich vooral te richten op de eucharistieviering. Ook daardoor vallen gezangen af. "U begrijpt dat we over de beoordeling van de gezangen nog volop in gesprek zijn met de ons toegewezen censor en met andere partijen, waaronder onze collega-uitgeverij Gooi & Sticht en de Nederlandse Sint-Gregoriusvereniging". Uiteraard weet Jansen, net als Schuurmans, dat niet alles van kwaliteit was: "Tegelijkertijd zien wij ook dat sommige gezangen 'hun beste tijd' hebben gehad. Er zijn gezangen die, als we ze goed bekijken, de toets der kritiek niet kunnen doorstaan en die we daarom niet langer zullen opnemen in De zondag vieren". Het zwakke in dit betoog is natuurlijk dat dan geen enkele titel van een lied met name wordt genoemd (laat staan de argumentatie!), waardoor dirigenten en organisten hieromtrent bewust in het ongewisse worden gehouden. Want dan volgt een overzicht van gezangen die door de censor zijn afgewezen. "De censor is verplicht te beargumenteren waarom hij een gezang afwijst". Heeswijk kennelijk niet! "Wij citeren hieronder letterlijk uit het officiële rapport dat wij van de censor ontvangen hebben". Hiermee wordt de censor expliciet in het beklaagdenbankje gezet, terwijl Jansen zijn eigen straatje schoon houdt. Een zwakgebod.

Er volgt een lijst met zeventien gezangen, die zijn afgewezen. Eerlijk gezegd komt die censor dan met hele plausibele argumenten: acclamaties tijdens het gebed van de gelovigen worden niet tot de H. Geest gericht (dit gebed richt zich tot de Vader); een aantal litaniegezangen heeft niet de geëigende opbouw van een Kyrie met tropen; het tutoyeren van God en Maria is in de Nederlandse liturgie ongebruikelijk; psychologisch, politiek of sexistisch taalgebruik of zwakke, polyïnterpreteerbare teksten zijn nou eenmaal niet zo geschikt voor de R.K. eredienst. Soms betreft het onduidelijke of ongelukkige formuleringen, waar al dan niet bewust de geloofsinhoud eruit gehaald is en vage bijbelse reminiscenties overblijven. Bekende liederen als het 'chemicaliënlid' "Uit vuur en ijzer, zuur en zout" (wij noemden dat altijd het 'zand-zeep-en-sodalied') is duidelijk horizontalistisch. Van "Waar liefde mensen samenvoegt" zegt de censor 'Is dit een welkomstlied voor een gourmet met een goed glas wijn?', hetgeen aangeeft, dat hij humor heeft. Het vlakke "de tafel is gastvrij gedekt" kun je toch niet verkopen in een eucharistieviering? En "Wonen overal, nergens thuis" ('hier is ieder verband met de liturgie ver te zoeken. Mensen, veel geluk!') en "Zomaar een dak boven wat hoofden" roept inderdaad theologisch teveel vragen op (vergelijk die tekst eens met het Locus iste!). Al met al heeft de censor m.i. goed werk gedaan en zou Jansen en Heeswijk wellicht zelf met enig nadenken ook tot de conclusie zijn gekomen dat sommige teksten bij nader inzien "hun beste tijd hebben gehad", om Jansen nog maar eens te citeren. Het zou me niet verbazen als het hun eigenlijk wel goed uitkomt om de 'zwarte Piet' bij de censor of bisschop te kunnen leggen en je eigen straatje schoon te houden!

Over een aantal gezangen is Heeswijk nog in gesprek met de censor. Terecht verlangt men dat er één lijn getrokken wordt met "onze collega-uitgeverij Gooi & Sticht. Zo hebben wij bezwaar aangetekend tegen het feit dat een lied als 'Licht dat ons aanstoot' wèl opgenomen mag worden in de wekelijkse uitgave van Gooi & Sticht, maar voor onze uitgave is afgewezen". Voor vragen kan men de werkgroep bellen of mailen en vragen waarop men geen antwoord heeft worden doorgestuurd naar de NRL of Mgr. Hurkmans. Was dit een bewuste oproep om maar vooral knuppels in het hoenderhok te werpen? Zijn we die tijd inmiddels niet voorbij en moeten we eigenlijk, met de opkomende evangelicale en charismatische liturgische gezangen niet redden aan kwaliteit wat er nog te redden valt?

Het slot van Jansen kan ik echter onderschrijven: "Van harte hopen wij dat u met inzet blijft werken aan een gezongen liturgie, dat u Gods lof blijft zingen. Wij wensen u veel succes bij het goede werk".

Studio Elim bruist

Lars Gerfen

Studio Elim is de afgelopen jaren onder leiding van frater Albert van der Woerd (die nu in Los Angeles, USA verblijft) uitgegroeid tot een begrip in de Katholieke muziekwereld. Studio Elim is een opgericht door de Fraters CMM (ook wel bekend als Fraters van Tilburg). Een oase van creativiteit en vernieuwing wat katholieke muziek aangaat.

Label

In 2009 is Studio Elim een nieuw label gestart, Godlof. Doelstelling is om jongeren te stimuleren met hun talenten aan de slag te gaan binnen de kerk. Hieruit vloeide het project 'Bezield Talent 2009' voort. Een wedstrijd waarmee getalenteerde jonge mensen een professionele single productie konden winnen. Uiteindelijk is door ruim 3000 stemmen in een stemronde gekozen voor de favorieten. En het eindresultaat mag er wezen: vijf gloednieuwe liedjes gezongen en geschreven door voorheen nog onbekende artiesten. Via de website www.godlof.nl wordt over deze projecten gecommuniceerd. Voor 2010 staat er een nieuwe editie op het programma. Ook gaat Godlof in zee met een aantal talentvolle singer/songwriters. De bedoeling is om een aantal akoestisch getinte EP's uit te brengen.

Liturgie

Naast katholieke muziek voor in de auto en thuis in de cd-speler heeft Studio Elim ook veel aandacht voor muziek in de liturgie. In 2009 stond bijvoorbeeld het project Pinksterlied centraal – maar liefst 13 nieuwe composities voor de Pinksterliturgie. De teksten zijn geïnspireerd op de Latijnse teksten die meestal worden gezongen. Na het schrijven van de teksten zijn tien componisten aangeschreven om deze op muziek te zetten. In maart of april 2010 verschijnt rondom dit project een leadsheetbundel alsook een CD, geproduceerd in Studio Elim.

Toekomst

Ook dit jaar wil Studio Elim met haar label Godlof de aandacht richten op vernieuwende en verfrissende liederen rondom katholieke liturgie. Ze wil een plek zijn waar een continue stroom van creativiteit zich vermengt met bezieling voor het geloof. De uitdaging is om die creativiteit bij mensen vrij te zetten en ze te gebruiken in kerkelijke setting.

Interessante links: www.godlof.nl; www.pinksterlied.nl; www.studioelim.nl

Contactgegevens: Studio Elim, Schiphollaan 30, 5042 TR Tilburg, 013-4638505

Berichten

Orgelkids: Organising the future

De website Orgelkids verzamelt berichten. En wel allerlei informatie over orgelprojecten voor en met kinderen. Want wat hebben we aan fraai gerestaureerde kerkorgels als er straks geen organisten meer zijn? Wie de jeugd heeft, heeft de toekomst, dus dat is het doel van deze verzameling: 'organising the future'.

Wie iets onderneemt om kinderen kennis te laten maken met het kerkorgel krijgt aandacht op deze website. In de rubriek Actueel is ook ruimte voor aankondiging van concerten of evenementen die hetzelfde doel dienen. En natuurlijk hoeft zo'n activiteit niet beperkt te blijven tot kinderen.

Ik zoek uiteraard zelf actief naar alles wat ik maar kan vinden over dit onderwerp op internet. Maar ben jij zelf actief op dit gebied, laat dan je reactie achter of stuur me een e-mail.

Wil je op de hoogte worden gehouden van de verdere ontwikkelingen van Orgelkids, neem dan een gratis abonnement op de nieuwsbrief.

(BH; september 2009; <http://orgelkids.nl/index.php/doelstelling-van-de-site>)

Orgelkidsfonds opgericht

Het Lydia Vroegindeweyj Fonds opgericht voor het financieel ondersteunen van projecten die erop gericht zijn bij voorkeur kinderen kennis te laten maken met het instrument kerkorgel.

Hoe zit dat?

Ik (Lydia Vroegindeweyj) heb een fonds op naam opgericht bij het Prins Bernhard Cultuurfonds, het Lydia Vroegindeweyj Fonds. Aanvankelijk was dit fonds bedoeld als erfgenaam in mijn testament. Maar gaandeweg kreeg ik steeds meer plezier in de doelstellingen van het fonds en besloot ik om het fonds de komende jaren alvast te gaan vullen. Op die manier hoop ik zelf ook te kunnen meegenieten van de mooie projecten die er mee kunnen worden opgezet. Mijn bijdrage is bovendien deze website Orgelkids, als een soort 'stalenkaart' van ideeën.

Hoe kun je een beroep doen op het fonds?

Het Lydia Vroegindeweyj Fonds is ondergebracht bij het Prins Bernhard Cultuurfonds in Amsterdam. Vanuit het hele land kunnen alleen hier aanvragen worden ingediend voor ondersteuning. Natuurlijk is het aanvragen van financiële ondersteuning wel gebonden aan bepaalde spelregels. Alle informatie daarover vind je op de website van het Prins Bernhard Cultuurfonds. Voordat je je idee gaat uitwerken voor een aanvraag kun je het beste eerst goed kennis nemen van de richtlijnenwijzer van het Cultuurfonds.

Wil je zelf bijdragen aan de doelstellingen van dit fonds?

Misschien heb je zelf ook mogelijkheden om geld voor deze doelstellingen aan het fonds te schenken. Of misschien wil je zelf een fonds op naam oprichten. Neem dan contact op met het Prins Bernhard Cultuurfonds. De mensen daar kunnen je adviseren hoe je kunt helpen om cultuur een kans te geven. (BH; Orgelkids Nieuwsbrief nr 1, februari 2010)

Studiedag liturgie: "De kerk als huis van God"

Op dinsdag 20 april vindt de jaarlijkse studiedag liturgie van de diocesane commissie liturgie plaats in het conferentiecentrum Bovendonk te Hoeven over het thema 'Het kerkgebouw: Huis van God'. De dag start begint om 10.00 uur en eindigt om 16.00 uur.

De diocesane commissie liturgie sluit met dit onderwerp aan bij het gelijknamige project van het bisdom van Breda. De studiedag belicht het thema vanuit een liturgisch perspectief.

Vicariss drs. J. te Velde van het bisdom Groningen-Leeuwarden houdt een inleiding over de betekenis van het kerkgebouw. Aan de hand van de orde van dienst voor een kerkwijding komen de verschillende elementen die een kerkgebouw tot een sacrale ruimte maken aan de orde.

Kapelaan dr. ir. M. P. Remery, kapelaan in Leiden, staat stil bij de betekenis en inrichting van de verschillende ruimtes in het kerkgebouw.

Dr. P. Versnel-Mergaerts, pastoraal werkster in de Roosendaalse Emmaüs-parochie en stedelijk functionaris voor liturgie in deze plaats, geeft enkele handreikingen voor de praktijk.

De inleiders hebben hun liturgische sporen verdiend. Vicariss drs. J. te Velde publiceert in april van dit jaar verschijnt een boek over de liturgische gebedsrichting.

Kapelaan dr. ir. M.P. Remery is gepromoveerd op een dissertatie over de relatie tussen liturgie en architectuur in het denken van dom van der Laan osb. In het bisdommagazine over 'Het kerkgebouw: Huis van God' schreef hij een bijdrage over het kerkgebouw met als titel 'Het mooiste en beste gebouw dat men kan maken'.

Dr. P. Versnel-Mergaerts schreef onlangs een proefschrift over de ontwikkeling van de liturgiewetenschap op katholieke theologische opleidingen in Nederland tijdens de periode 1900 tot 1967.

Na elke inleiding hebben de deelnemers de gelegenheid om met elkaar in gesprek te gaan over het onderwerp. De studiedag eindigt met een forumgesprek waarin de vragen van de deelnemers aan de orde komen. Tijdens de studiedag is er voor de deelnemers gelegenheid de boekenmarkt te bezoeken.

Wilt u meer weten over de inhoud en opzet van de studiedag, dan kunt u contact opnemen met Myriam de Jong-Smits, 076-5223444 076-5223444

(tijdens kantooruren) of mdejongsmits@bisdombreda.nl Dit e-mailadres is beveiligd tegen spambots, u heeft JavaScript nodig om het te kunnen bekijken (BH; maart [2010;www.rknieuws.net/nieuws/nws.php?id=59818](http://www.rknieuws.net/nieuws/nws.php?id=59818))

Alle bladmuziek van orgelwerken Bach gratis te downloaden

Goed nieuws voor de liefhebbers van Johann Sebastian Bach. De complete orgelwerken van Bach zijn nu namelijk gratis te downloaden. Van het simpelste oefenstukje tot aan monumentale fuga's - het is allemaal ingespeeld door organist James Kibbie en gratis op de computer binnen te halen.

Het project is opgezet door de University of Michigan, in de Verenigde Staten. Ze hebben er een special website voor in het leven geroepen: www.blockmrecords.org. (BH; maart 2010; www.radio4.nl/page/artikel/13594)

Zangdag Code-X Pinksterlied 21 maart 2010

Op zondag 21 maart 2009 van 12.30 tot 16.30 u organiseert Code-X Music in Houten i.s.m. studio Elim van de Fraters van Tilburg de zangdag 'Pinksterlied'.

Het programma is als volgt. Welkom en introductie door Martin Hoondert. Inzingen onder leiding van Frank van Gaal. Instuderen: De Geest van de Heer, een canon van Aart de Kort. Instuderen van muziek in groepen en tot slot samenzang.

De dirigenten die de muziek met jullie zullen instuderen zijn Martin Hoondert, Mijntje van Daesdonk en Frank van Gaal. Zij worden op de piano begeleid door Evert van Merode, Thijs van der Hulst en Tim Quak.

Graag herinneren wij aan de mogelijkheid om je vooraf voor de zangdag in te schrijven. Dit is voor ons wenselijk in verband met de aantallen te drukken 'readers'. Verschillende koren hebben dit inmiddels gedaan, al dan niet met meerdere leden. Je kunt je online inschrijven via onze website: www.code-music.nl.

Voor meer informatie over de zangdag, bijvoorbeeld adresgegevens en toegangsprijzen, kunt u terecht op de website: www.code-music.nl. Het wordt weer een inspirerende en vruchtbare zangdag. (BH; maart 2010)

Orgelconcertserie 2010 in de Maria van Jessekerk te Delft

Dit jaar staan er een 11 tal orgelconcerten gepland op het onlangs gerestaureerde Maarschalkerweerd orgel van de Maria van Jessekerk, Burgwal 20, 2611 GJ te Delft. De concerten zijn allen op zondagmiddag en beginnen om 15:00 uur. De toegang is vrij, wel is er een collecte na afloop van het concert. Voor de verdere gegevens verwijzen we naar onze website: www.kdov.nl.

Stuttgarter Orgelakademie 2010

Van 4-9 juli wordt een Orgel Akademie gegeven met masterclasses, excursies en concerten. Voor het programma en aanmelding zie: www.kdov.nl.

Toekomstplannen Andriessen-De Klerk Stichting

In het najaar 2010 staat een concert op stapel met a cappella koorwerken van Andriessen en/of De Klerk en composities die qua sfeer en stijl hierbij aansluiten. Hierover zijn contacten gaande. In het voorjaar 2011 wordt een uitvoering gegeven van de 'Symfonie voor orgel' van Maurice van Elven, gebaseerd op de 'Missa ad modum tubae' van Albert de Klerk, waarbij ook een uitvoering van deze mis natuurlijk op zijn plaats is.

In het najaar 2011 zal een workshop voor amateur organisten gehouden worden met werken van Andriessen en De Klerk. Ook denken we aan een improvisatieconcert door vier organisten die aan de hand van thema's van Andriessen en De Klerk hun creativiteit kunnen tonen, geheel in de geest van beide musici die immers heel graag (en uitermate goed) improviseerden! Voor het voorjaar 2012 is een concert met kamermuziek van Andriessen opgenomen in de planning. In het najaar 2012 willen we de schijnwerpers richten op werken voor koperblazers- Kortom: een gevarieerd aanbod dat u zeker zal aanspreken!

Aanmelden voor nieuwsbrief/donateurschap: Adkstichting@cs.com, tel. 023-5516877 of www.andriessendeklerkstichting.nl.
(BH; februari 2010; Nieuwsbrief AdK Stichting)

Internationaal Orgelconcours te Raalte rond Andriessen en De Klerk

Het cultuurfonds van de Basiliek van de Heilige Kruisverheffing roept kandidaten op voor een internationaal orgelconcours op het 3 klaviers Adema-orgel (43 stemmen) rond de componisten Hendrik Andriessen en Albert de Klerk, nestoren van de R.K. kerkmuziek in de 20e eeuw. Op vrijdag en zaterdag 14 en 15 mei 2010 in bovengenoemde kerk. De voorronde vindt plaats op vrijdag 14 mei en de finale op zaterdag 15 mei, 20.00 uur. Het concours wordt gehouden in samenwerking met de Andriessen - De Klerk stichting uit Haarlem.

De jury wordt gevormd door: Leo van Doeselaar, Amsterdam (voorzitter); Gemma Coebergh, Haarlem en Gonny van der Maten, Wageningen.

De kandidaten moeten zijn afgestudeerd voor de 2e fase orgel in of na 2007 of in 2010 begonnen aan de 2e fase. De eerste prijs is een geldbedrag van 1000 euro, de 2e prijs 750 euro en de derde prijs 500 euro. Er worden tot een bepaald maximum reiskosten vergoed afhankelijk van binnenlandse of buitenlandse kandidaten.

De volgende te spelen werken zijn door de jury geselecteerd:

Voorronde: 'Dic nobis Maria' (uit de Tres Meditationes Sacrae) van Albert de Klerk; Passacaglia van Hendrik Andriessen; Etude II uit de Quattro Studi van Hendrik Andriessen.

Finale: Choral I van Hendrik Andriessen; Prelude en Fuga I van Albert de Klerk; Variaties over 'Laudes Organi' van Albert de Klerk.

(De Tres Meditationes Sacrae (waarvan Dic nobis, Maria het eerste deel vormt)) zijn uitgegeven bij Donemus. De variaties over de Sequentia 'Laudes Organi' is uitgegeven bij Moebiprint. Alle andere werken zijn uitgegeven bij Herman Zengerink.)

Inlichtingen en aanmelding (vóór 1 april 2010) bij: Secretariaat parochie H.Kruisverheffing, Kerkstraat 8, 8102 EA Raalte. (BH; AdK Stg; februari 2010)

Studiedag voor dirigenten van kinderkoren of kindercantorijen

Kerkzang.nl centrum voor de kerkzang

Op 20 maart organiseert Centrum voor de Kerkzang een studiedag voor dirigenten (of aanstaande

dirigenten) van kinderkoren of kindercantorijen.

Info via de website www.kerkzang.nl of bij de staffunctionaris Anje de Heer via bureau@kerkzang.nl. (BH; www.kerkzang.nl; januari 2010)

Eredienstvaardig-lezing 2010

De Eredienstvaardig-lezing 2010 en presentatie van het Oecumenisch leesrooster 2010-2013 vindt plaats op vrijdag 19 maart 2010 in de Bergkerk, Amersfoort door prof. dr. Bert Jan Lietaert Peerbolte en dr. Roel Bosch, met workshops en materialenmarkt. Aanvang 14.00 uur, kosten € 15. Inlichtingen www.eredienstvaardig.nl; tel.026-3255327; klaastouwen@tiscali.nl. (BH; januari 2010)

'Stemvork' digitaal vervangen

De gratis nieuwsbrief van de NSGV in het bisdom Rotterdam, jaargang 1, nummer 1, januari 2010, is gelanceerd. Louise Hillen, voorzitter a.i. van de Rotterdamse afdeling van de landelijke Sint-Gregorius Vereniging (NSGV) schrijft als verwelcoming: 'Vanaf nu houden wij u op de hoogte met informatie over allerlei onderwerpen rond kerkmuziek, haar uitvoerders en toehoorders via de digitale route. Wij verwachten met deze gratis nieuwsbrief een grotere groep te bereiken dan voorheen met "De Stemvork".'

De afdeling onderhield tot voor kort het contact met de leden door middel van een tijdschrift dat drie keer per jaar verscheen. De kosten werden echter te hoog om deze uitgave te continueren.

De nieuwsbrief richt zich op koorzangers en alle anderen die actief met liturgische muziek bezig zijn zoals dirigenten, organisten, pianisten en instrumentalisten. Iedereen die tot deze doelgroep behoort én overige belangstellenden kunnen zich aanmelden voor de nieuwsbrief via de landelijke website van de NSGV. Het abonnement is gratis.

U kunt zich abonneren: <http://www.nsgv.nl/index.php?page=nieuwsbrief-rdam> (BH; Bisdom Rotterdam; januari 2010)

Een orgel duf?

Een orgel? Dat is een zwaar, duf instrument, niets voor kinderen. Dat geluid kun je nogal eens horen, maar klopt het ook? Zijn kinderen echt niet enthousiast te maken voor het orgel? In Hendrik Ido Ambacht denken ze van wel.

In de Dorpskerk staat een historisch orgel uit 1686 met een actieve vriendenkring, de Vereniging Vrienden van het Duyschotorgel. Die houdt zich vooral bezig met het houden van concerten met dit instrument, maar kwam ook op de gedachte om aan de groepen 5 en 6 van een aantal basisscholen te laten zien hoe een orgel in elkaar zit en wat je er allemaal mee kunt doen. Daarvoor komt organist Sietze de Vries een aantal keren naar de Zuid-Hollandse plaats, waar zijn 'orgelsprookje' 'Pijpen zoeken met Piet Prestant' - met typetjes als Flip Fluitjes, Tom Toeter, Tril de Tremulant en Bas Blaasbalg - het orgel tot leven brengt.

Ook kleuters kunnen enthousiast gemaakt worden voor het orgel. Dat bleek in Barneveld, waar de groepen 1 en 2 van basisschool 'De Bron' op een doordeweekse dag te gast waren in de gereformeerde kerk 'De Burcht'. Een van de predikanten vertelde wat er in een kerkdienst gebeurt, hoe er wordt gedoopt en het avondmaal wordt gevierd. Een van de organisten liet horen wat voor dieren er in het orgel verstopt zaten - van een koekoek tot een muis.

Maar de meeste indruk maakte het 'kleuterorgel' waarbij de kinderen een orgelpijp in de hand gedrukt kregen en er alleen op mochten blazen als ze een duwtje op hun schouder kregen. „Er zijn vast heel wat kinderen die straks naar muziekles willen”, was het commentaar van een van de begeleidsters van de kleuters. Meer info: www.sietzedevries.nl/docent.aspx. (BH; Nederlands Dagblad; januari 2010)

Kardinaal Canizares eist nieuwe liturgische beweging

"De grote rijkdom van de Romeinse liturgische traditie moet opnieuw ontdekt worden en mag niet worden verkwanseld". Dit heeft kardinaal Antonio Canizares Llovera, prefect van de Congregatie voor de Goddelijke Eredienst en de Regeling van de Sacramenten, vrijdag gezegd in een interview met de Italiaanse krant 'Il Foglio'.

Liturgische traditie herontdekken

Door de herontdekking van de liturgische traditie "kan een nieuwe liturgische beweging ontstaan, die trouw is aan de leer van het concilie en van paus Benedictus XVI. Deze nieuwe beweging kan de liturgie weer een centrale plaats in de kerk geven. De paus heeft met zijn motu proprio 'Summorum Pontificum' geprobeerd de Latijnse liturgie opnieuw te promoten en zo de beide vormen van de Romeinse ritus te verrijken", aldus de voorzitter van de Congregatie voor de Goddelijke Eredienst.

Een van de speerpunten van de paus

De hervorming van de liturgie is een van de speerpunten van het beleid van paus Benedictus XVI. "De grote bijdrage van de paus bestaat er volgens mij uit, dat hij ons naar de waarheid van de liturgie wil brengen. Met een wijze les wil hij ons tot de echte 'geest' van de liturgie brengen, met als doel dat de liturgievieringen weer voldoen aan de zin voor het heilige", aldus kardinaal Canizares. (BH; januari 2010; RKNieuws)

Pop-oratorium over Tien Geboden in première

Op 17 januari was in Duitsland de wereldpremière van het Pop-oratorium de Tien Geboden. Het muziekspektakel met ruim 2500 zangers en zangeressen werd in de Westfallenhalle in Dortmund uitgevoerd. De deelnemers kwamen uit liefst negentig koren. De voorstelling was al helemaal uitverkocht. Met de musical presenteerde de kerk in Westfalen zich in het kader van Kulturhauptstadtjahr Ruhr 2010. Het oratorium vertelt het verhaal van het volk Israël dat door Mozes uit het land Egypte wordt geleid tot het moment van de ontvangst van de Tien Geboden op de Berg Sinai. (BH; RKNieuws; januari 2010)

Muziek en religie

Vanaf september 2008 heet de sectie kerkmuziek van kunstfactor Muziek en Religie. Dit betekent dat Kunstfactor zich ook zal inzetten voor kunstenaars die in andere religieuze contexten hun kunst beoefenen. Daarnaast blijft Kunstfactor actief betrokken bij musici die op het christelijke vlak actief zijn. Deze verbreding is niet van de ene op de ander dag een feit, daarom is er een traject uitgestippeld om deze vorm te geven.

De deskundigheidsbevordering van de adviseur muziek en religie zal aandacht krijgen in de vorm van studie en een maatjesproject en daarnaast start Kunstfactor in het voorjaar van 2009 met een inventariserend onderzoek per provincie. De adviseur zal, met medewerking van een stagiaire religiewetenschappen, speuren naar initiatieven en organisaties, groot- en kleinschalig, op het gebied van kunst en religie in Nederland. Geïnteresseerden kunnen activiteiten en organisaties ook zelf aanmelden bij de adviseur: e.dijkerman@kunstfactor.nl.

In het jaar 2009 hoopt Kunstfactor tevens een begin te maken met repertoireontwikkeling voor multi- en interreligieuze bijeenkomsten en projecten. Vervolgens zal in het najaar van 2009 een expertmeeting kunst en religieuze diversiteit worden gehouden tijdens welke de samenhang tussen (amateur)kunst en religie wordt onderzocht en de mogelijke ontwikkelingen voor deze kunsten in de toekomst. (BH; KunstFactor; december 2009)

Minors kinderkoördirectie

Op verschillende fronten wordt in Nederland gepleit voor een opleiding tot kinderkoördirigent. Deze opleiding zou of in het verlengde kunnen liggen van een Conservatoriumopleiding Koördirectie, dan wel opgenomen kunnen worden in dat curriculum.

Op het Fontys Conservatorium wordt nu gewerkt aan een module Kinderkoördirectie, passend in de major Koördirectie.

Bedoeling is dat onder leiding van de docent Koördirectie Louis Buskens, ondersteund door docenten met veel ervaring in de wereld van de kinderkoren in september 2009 wordt gestart met de module.

De module wordt gegeven in de vorm van practica, en worden door het gehele schooljaar heen gegeven. De opleiding staat open voor studenten Domu, Koördirectie en afgestudeerde conservatoriumstudenten met een curriculum, passend bij de opleiding.

Ook bij de Kinderkoor Academie Nederland leidt op voor dirigenten van kinderkoren. Zie voor verdere informatie de website van de Kinderkoor Academie. (BH; KunstFactor; december 2009)

Nieuwe website 'Zingt Jubilate'

In 2006 verscheen een nieuwe, grondig herziene editie van 'Zingt Jubilate', het liedboek van de Vlaamse rooms-katholieke kerkgemeenschap. Sinds de publicatie ervan wordt er naarstig verder gewerkt om de geloofsgemeenschappen te helpen het liedboek ook daadwerkelijk in de vieringen te gebruiken. Het materiaal dat daartoe al werd aangemaakt is nu gemakkelijker toegankelijk via de nieuwe website: www.zingtjubilate.be

Op de website is onder meer een gestaag groeiende lijst te vinden met besprekingen van liederen uit 'Zingt Jubilate'. Elke maand is er een keuze uit de liederencollectie met een bespreking. De commentaren kunnen inspiratie bieden bij de voorstelling van een lied, ter gelegenheid van een zangavond, een koorrepetitie of een homilie die vertrekt vanuit een lied. De site biedt ook informatie over zangavonden die worden georganiseerd om de nieuwe liederen samen te leren ontdekken. In een afzonderlijke rubriek wordt ook een aantal getoonzette antwoordpsalmen voorgesteld. De verzameling begint bij de advent, en wordt stelselmatig aangevuld met uitgewerkte antwoordpsalmen voor alle zon- en feestdagen in elk liturgisch jaar. Uitgangspunt is telkens een van de passende keerverzen zoals die in het liedboek 'Zingt Jubilate' werden gepubliceerd. Verder bevat de website nog een uitgebreide reeks liedsuggesties voor alle zondagse eucharistieviering.

De Interdiocesane Commissie voor Liturgische Zielzorg herinnert eraan dat intussen al meer dan 300 liederen uit 'Zingt Jubilate' op cd zijn opgenomen in de reeks 'Door de wereld gaat een lied' (17 delen). De lijst van alle liederen is te raadplegen op de site. (BH; Kerknet; december 2009)

Eucharistievieringen (RKK) komen weer uit het land

Zeven vieringen vanuit bisdom Rotterdam De zendtijd van de Rooms-Katholieke Kerk (RKK) verzorgt vanaf 10 januari 2010 iedere zondag een eucharistieviering vanuit een andere plaats in het land. Tot eind 2009 kwam de eucharistieviering tweewekelijks vanuit de H. Nicolaas Basiliek in IJsselstein en wordt verzorgd door het RKK/ KRO Mediapastoraat. De andere weken werd een viering vanuit een parochie in België uitgezonden (KRO/VRT).

RKK wil met de nieuwe benadering de verscheidenheid en vitaliteit van de katholieke kerk in Nederland laten zien en prominent aanwezig zijn op de zondagochtend van 9.35 uur tot 11.00 uur. Want voorafgaand aan de eucharistieviering is er altijd een geloofsgesprek op locatie met inspirerende katholieken. Zo wordt op een nieuwe manier het contact met de kijker gezocht die de kans krijgt te reageren op het gesprek en de eucharistieviering.

RKK heeft er bewust voor gekozen om de eucharistieviering elke zondag uit te zenden en deze te spreiden over alle bisdommen. Ieder bisdom komt zeven keer per jaar aan bod, iedere bisschop gaat één keer per jaar in een eucharistieviering op televisie voor. Er is gekozen voor diversiteit van vieringen uit het hele land omdat dit ook beter aansluit bij de religieuze zoekers van deze tijd en recht doet aan de regionale eigenheid van de bisdommen. Daarnaast is er meer ontvankelijkheid voor authentieke geloofsgetuigenissen. Daarom wordt de eucharistieviering op televisie voorafgegaan door een geloofsgesprek. RKK wil zo een nieuw pastoraal aanbod doen.

Hiermee is een einde gekomen aan de aanwezigheid van het mediapastoraat in de parochie van IJsselstein. Vanaf 2007 werd daar 26 keer per jaar de eucharistieviering verzorgd door mediapastor Peter Denneman. Deze voorganger was eerder met het mediapastoraat verbonden aan het Cenakel in Soesterberg en de Pax Christi-parochie in Lelystad. Denneman, ook vice-provinciaal van de paters montfortanen, wordt 65 jaar, gaat met pensioen en neemt 3 januari afscheid in IJsselstein. Hij is de laatste voorganger van het mediapastoraat in oude vorm.

RKK heeft ook om andere redenen voor een nieuwe benadering gekozen. Politiek, overheid en publieke omroep hebben de afgelopen tijd duidelijk signalen gegeven dat de eucharistieviering tot de kerntaak van RKK als kleine zendgemachtigde hoort. De liturgische verantwoordelijkheid voor de viering ligt geheel bij het betreffende bisdom. De wekelijkse eucharistievieringen van RKK op de zondagochtend van Nederland 2 passen in de ambitie om RKK meer te profileren en als merk scherper te positioneren in het publieke bestel. Daarom worden er op dit moment nieuwe programma's en opvallende crossmediale concepten ontwikkeld. (BH; Bisdom Rotterdam; december 2009)

Website Katholieke Klokken- en Orgelraad (KKOR)

Sinds kort heeft de KKOR een eigen website. Op deze site kunnen

parochiebesturen gemakkelijk informatie over het werk van de KKR vinden en is de datalijst van het R.K. orgelbezit in Nederland te raadplegen. Deze lijst is in 2007 tot stand gekomen en wordt sindsdien up to date gehouden door de KKR. www.kkor.nl (BH; maart 2010)

Orgelbouwnieuws

Het Maarschalkerweerd-orgel in de Maria van Jessekerk te Delft

René Verwer

Op zaterdagmiddag 24 oktober 2009 vond, na een stilzwijgen van zes jaar, in de Maria van Jessekerk te Delft de feestelijke heringebruikname van het Maarschalkerweerd-orgel (1893) plaats. De volgende ochtend werd het instrument tijdens een plechtige eucharistieviering opnieuw ingezegend door mgr. A.H. van Luyn en klonk bij deze gelegenheid de monumentale *Messe in Fis*, op. 36 van Ch. M. Widor. De werkzaamheden aan het orgel, een piëteitvolle reconstructie naar de oorspronkelijke staat door Elbertse Orgelmakers te Soest, vormden het sluitstuk van de volledige restauratie van deze prachtige Delftse hoofdkerk.

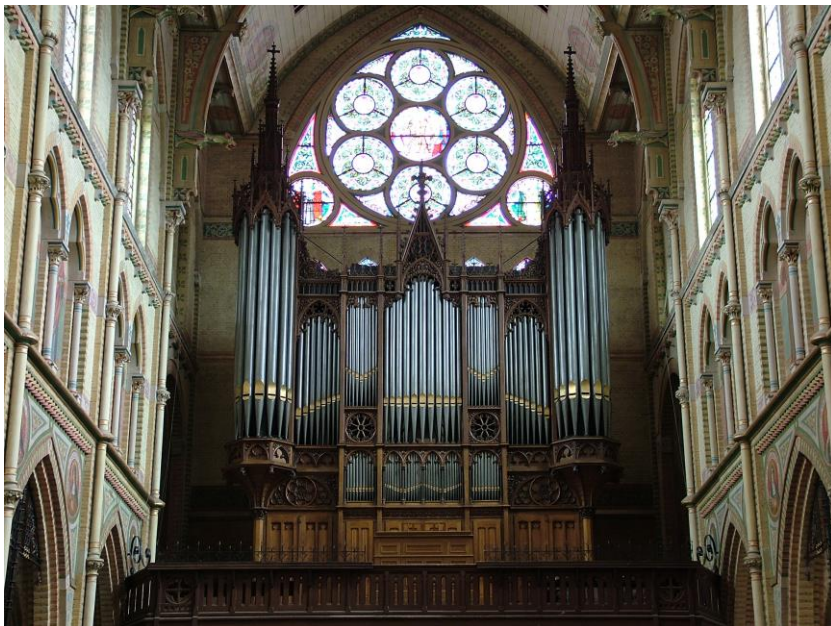

Foto: Hans Elbertse

Michaël Maarschalkerweerd (1838-1915) bouwde vier drieklaviersinstrumenten, waarvan twee reeds in 1983 resp. 1993 werden gerestaureerd (Zwolle, Onze Vrouwebasiliek door Vermeulen/Alkmaar, Concertgebouw te Amsterdam door Flentrop). Het in 1898 gebouwde orgel van de St.-Anthoniuskerk te Rotterdam werd bij het bombardement in mei 1940 vernietigd. De instrumenten te Amsterdam en Delft zijn representatief voor zijn Franse periode, die te Zwolle en Rotterdam kenmerken zich meer door Duitse invloeden.

Binnen het oeuvre van Maarschalkerweerd kunnen drie stijlperiodes worden onderscheiden, die in de publicaties van Jos Laus en Paul Houdijk nauwgezet zijn beschreven. In de jaren 1884-1895, onderdeel van de tweede periode, komt de Franse invloed het sterkst naar voren. Vanaf 1877 doen overblazende fluiten hun intrede, maar voor het bekende 'vierspan' Prestant 8'-Salicionaal 8'-Bourdon 8'-Flûte harmonique 8' op het hoofdwerk, strijkende registers en tongwerken op een zwelbaar bovenklavier, vrijstaande speeltafel, reguleurbalgen etc. is de tijd na het overlijden van Pieter Maarschalkerweerd (1882) pas rijp: Rotterdam, H. Hart (1884), een nooit uitgevoerd plan voor Purmerend, St.-Nicolaas (1885), Oudewater, St.-Franciscus (1887), Sneek, St.-Martinus (1891). Orgels in het Amsterdamse Concertgebouw, Sneek en Delft werden met Barkermachines uitgerust en het mag bekend zijn dat men wat dit betreft in het 'vochtige Nederland' de nodige reserve betrachtte. Witte paste slechts bij twee orgels Barkermechaniek toe.

Foto: Hans Elbertse

Ondanks het feit dat Maarschalkerweerd in Cavallé-Coll een lichtend voorbeeld zag (uit verslagen van Philbert en Veerkamp blijkt overigens een wederzijdse genegenheid) en diverse vernieuwingen en intonatieprincipes overnam, bleef het klankbeeld van zijn orgels ver verwijderd van dat van de instrumenten van de Parijse meester. Belgische makers als Schyven, Forrest en Van Bever bouwden aanmerkelijk meer in de traditie van Cavallé-Coll. In 1874 bezocht Maarschalkerweerd – waarschijnlijk voor het eerst – het atelier aan de Parijse Avenue du Maine. Hij was diep onder de indruk van het Cavallé-Coll-orgel in het Paleis voor Volksvlucht (1875) en onderhield vanaf het midden van de jaren '80 het instrument van dezelfde maker in de Amsterdamse St.-Augustinuskerk. Wellicht was Maarschalkerweerd te zeer gebonden aan de eisen van het Caecilianisme, die haaks stonden op de Franse traditie.

Na de bouw van de St.-Jozefkerk aan de Burgwal, vanaf 1971 Maria van Jessekerk geheten (architect E.J. Margry, 1875-1881), verhuisde het vorige orgel (1722, uitbreiding door Beekes in 1838) naar de nieuwe kerk mee, doch vanaf 1890 zocht pastoor G. Broekman contact met de Utrechtse firma. Maarschalkerweerd had zojuist een opdracht voor de bouw van het orgel in Sneek ontvangen en niet lang daarna klopte het Amsterdamse Concertgebouw bij hem aan. Gezien de hoge kosten (f 18.900,-) stelde Maarschalkerweerd voor om het orgel eventueel in twee fasen op te leveren (zoals later in de Utrechtse kathedraal), maar men ging voortvarend te werk en op 25 september 1893 werd het Delftse orgel in volle glorie ingespeeld door Jos. A. Verheijen, organist van de Amsterdamse Mozes en Aäronkerk. Het instrument telde 38 stemmen, verdeeld over drie klavieren en pedaal. Het had een vrijstaande speeltafel, reguleurbalgen voor alle werken, een Barkermachine voor het hoofdwerk, een dubbele windlade voor het hoofdwerk, negen combinatietreden en – uniek in het oeuvre van Maarschalkerweerd – een volledige *batterie d'anches* (tongwerken 16'-8'-4') op het hoofdwerk. Veel tongwerken zijn van de Franse firma Mazure afkomstig, de Bazuin 16' is van houten bekens voorzien. De prachtige neogotische kas was een werkstuk van het atelier Te Poel en Stoltefus uit Den Haag.

In 1931 werd het orgel ontdaan van de mechanische tractuur en uitgerust met pneumatische kegelladen (zeven jaar eerder was dit ook geschied met het inmiddels Haarlemse Cavallé-Coll-orgel, dat in 2006 ook mechanisch werd gereconstrueerd). Geheel volgens de tijdgeest voegde men allerlei hulpmiddelen (vrije en vaste combinaties, octaafkoppelingen etc.) toe. In de jaren '90 werd de toekomstige adviseur Jos Laus verzocht rapporten te maken en ontstonden plannen om de oorspronkelijke mechaniek te reconstrueren. Het pijpwerk was nog integraal aanwezig. In 1931 waren de toetsomvangen van manualen en pedaal uitgebreid tot g³ resp. f¹, hetgeen in het restauratieplan werd overgenomen. De orgelrestauratie moest echter wachten totdat het interieur van de kerk geheel klaar was. De werkzaamheden namen een aanvang in 2006 en vanaf januari 2009 kon men beginnen met het

reinigen van de orgelkas en de herplaatsing van het binnenwerk. Het orgel kreeg twaalf nieuwe windladen (vier voor het hoofdwerk, één voor het Positief, één voor het Récit en zes voor het pedaal), het aantal pijpen bedraagt nu 2.323.

Tijdens het ingebruiknameconcert speelde titulair organist Petra Veenswijk in een tjokvolle kerk composities van Saint-Saëns, Franck, Guilmant en Vierne. Hetzelfde programma is op cd vastgelegd (Ange 1893101). De luisteraar komt zeer onder de indruk van het bereikte resultaat: prachtige grondstemmen en fluiten, een helder plenum, mystiek klinkende strijkers (al neigen de Viola di Gamba en de Voix céleste meer naar een zachtere, Duitse intonatie – het 'tranchante' [= snijdend] van de Franse Gambe is hier niet aan de orde), en magistrale tongwerken op hoofdwerk en pedaal.

Foto: Hans Elbertse

Ondanks de Franse invloed zien we diverse Nederlandse elementen in de dispositie. Men zal voor menig Franse compositie een Trompette op het Récit missen (het niet-zwelbare Positief bezit wel een Trompet), op de cd o.a. in het middendeel uit *Fantaisie en Ut*, Vierne, *Carillon de Westminster* en delen uit *Deuxième Symphonie*). Een welkome aanvulling vormt de subkoppel III aan II, waardoor een 'demi Grand-Choer' zeer fraai klinkt (en in de literatuur vaak gevraagd).

Het orgel speelt aangenaam. De speeltafel is ergonomisch goed ingericht, de registers zijn logisch gerangschikt en laten zich gemakkelijk bedienen. Opvallend is de geruisloze Barkermachine (Cavaillé plaatste deze niet zelden achter glas om het geluid te dempen). De organist heeft een goed overzicht over zijn/haar spel.

Vóór de inwijding zagen enkele organisten uit naar de klank van een 'Nederlands Cavaillé-Coll-orgel'. Dat is het niet en men moet het ook niet verwachten! Maarschalkerweerd maakte instrumenten die de Nederlandse afkomst niet verloochenen, de Franse invloed geeft juist een bijzondere meerwaarde. De Maria van Jessekerk beschikt wederom over een schitterend instrument, waarop overigens ook Duits-romantische muziek uitstekend zal klinken. Een grote huldeblijk voor het werk van de firma Elbertse en adviseur Jos Laus is hier op zijn plaats. Dat velen hiervan getuige mogen zijn.

Dispositie van het Maarschalkerweerd-orgel (1893/2009)

Hoofdwerk (C-g ³)		Positief		Récit		Pedaal (C-f ¹)	
Prestant	16'	Bourdon	16'	Viola di gamba	8'	Open Subbas	16'
Prestant	8'	Prestant	8'	Voix céleste	8'	Gedekt	16'
Bourdon	8'	Roerfluit	8'	Holpijp	8'	Octaafbas	8'
Salicionaal	8'	Octaaf	4'	Flûte octaviante	4'	Gedekt	8'
Flûte harmonique	8'	Fluit-dolce	4'	Piccolo	2'	Quintfluit	6'
Prestant	4'	Nasard	3'	Basson-Hobo	8'	Corni-dolce	4'
Gemshoorn	4'	Woudfluit	2'	Vox humana	8'	Bazuin	16'
Quint	3'	Mixtuur	II-III			Trombone	8'
Octaaf	2'	Trompet	8'				
Mixtuur	III-VI						
Cornet	V						
Trompet	16'						
Trompet	8'						
Klaroen	4'						

Hulptreden: (v.l.n.r.)

- Subkoppel III aan II
- Combinatiestemmen I (cursief)
- Manuaalkoppel II aan I
- Manuaalkoppel III aan I
- Manuaalkoppel III aan II
- Expressiekast III
- Pedaalkoppel I
- Pedaalkoppel II
- Pedaalkoppel III
- Tremolo III

Literatuur: J. Laus, H. Elbertse en P. Veenswijk, Het Maarschalkerweerd-orgel in de Maria van Jessekerk te Delft (uitgave Maria van Jessekerk Delft, 2009), à € 10,- te verkrijgen in de kerk of via www.veenswijkorgel.tk. De cd (€ 17.50) is eveneens in de kerk of via de genoemde website verkrijgbaar.

Met dank aan Petra Veenswijk voor de hartelijke ontvangst bij het orgel en aan Hans Elbertse voor het fotomateriaal.

Restauratie Orgel Elandstraatkerk Den Haag medio 2010 voltooid
 2010: een gedenkwaardig jaar voor de Stichting Orgel Elandstraatkerk. Medio dit jaar zal de restauratie van het Franssenorgel zijn voltooid. Binnenkort wordt

begonnen met de opbouw van het instrument. Na de aanleg van de kanalisatie zullen windmachine, balgen en laden stap voor stap worden teruggeplaatst. Uiteraard zal dit feit worden gevierd met een feestelijke ingebruikname op zondag 19 september en enkele orgelconcerten op 24 september door Leo van Doeselaar en op 1 oktober door Ton van Eck.

Momenteel wordt nog gewerkt aan een boek dat het verhaal van het orgel zal beschrijven en ook uitgebreider zal ingaan op het werk van de Gebrs. Franssen. Dit boek zal bij de presentatie van het orgel te koop zijn.

(BH; maart 2010; Nieuwsbrief Stg Orgel Elandstraatkerk)

Restauratie orgel Sint Josephkerk Haarlem

Zoals alle instrumenten van tijd tot tijd een grondige opknappbeurt nodig hebben was ook het Adema-orgel in de Sint Josephkerk aan een restauratie toe. Eind 2009 heeft de orgelfirma Adema al het materiaal uit het orgel gehaald en naar de werkplaats in Hillegom vervoerd. Het is de bedoeling dat de restauratie eind dit jaar wordt voltooid. Begin 2011 zal een presentatieconcert worden gegeven. U hoort daar nog over. (BH; Nieuwsbrief AdK Stichting; februari 2010)

Cavaillé-Coll Begijnhofkapel Amsterdam opnieuw in gebruik genomen

Op zondag 14 februari is het Cavaillé-Coll-orgel in de Begijnhofkapel te Amsterdam opnieuw in gebruik genomen. Het orgel uit 1879 is afkomstig uit Verzorgingshuis Sint Bernardus in Amsterdam waar het in 2006 zwaar beschadigd raakte door een brand. Adema's Kerkorgelbouw restaureerde en reconstrueerde het orgel en plaatste het in het Begijnhof.

(BH; Orgelnieuws; februari 2010)

Rogier-orgel in Gertrudiskerk Bergen op Zoom

De Gertrudiskerk heeft er een nieuwe aanwinst bij: het Rogier-orgel, afkomstig van de Lutherse kerk in Bergen op Zoom. Komt u ook luisteren naar de feestelijke inspelings van dit stukje monumentaal erfgoed?

Het orgel is al vanaf 1863 eigendom van de Evangelisch-Lutherse Gemeente in Bergen op Zoom. Het instrument klonk tot medio 2009 in de Lutherse kerk aan de Faurestraat. De Lutherse Gemeenschap moest toen tot sluiting van het kerkgebouw over gaan, waarna het orgel gedemonteerd werd en in de Gertrudiskerk opgeslagen.

Cultureel erfgoed

De Lutherse Gemeenschap en de gemeente van Bergen op Zoom wilden het orgel, bij uitstek Bergen op Zooms cultureel erfgoed, namelijk voor de stad behouden. Het orgel is daarom in bruikleen gegeven voor diensten, voor orgelconcerten en voor educatie aan de Stichting Nationaal Kerkmuziekcentrum (NKC), verbonden aan de Gertrudiskerk.

Deze Stichting wil de kwaliteit en de verscheidenheid van vocale en instrumentale kerkmuziek in diensten en bij concerten in de Gertrudiskerk

bevorderen en promoten. Het bestuur van de Lievevrouweparochie waartoe de Gertrudiskerk behoort stemde van harte in met de plaatsing van het instrument als tweede koororgel in de Gertrudiskerk.

Het Rogier-orgel is het gaafste instrument dat van Rogier bewaard is gebleven. Het werd in 1980/81 door A.H. de Graaf uit Leusden gerestaureerd. Nu de werkzaamheden in de Gertrudiskerk met betrekking tot de nieuwe vloer (nagenoeg) zijn voltooid, wordt het orgel op dit moment door medewerkers van Elbertse Orgelmakers uit Soest in de Gertrudiskerk geplaatst.

Samen met het in de Gertrudis al aanwezige -nu verplaatste- Vlaamse barok-koororgel uit +- 1740 en het grote Ibach-orgel (1863/64), zal het Rogier-orgel deel uitmaken van het bijzondere en monumentale orgelinstrumentarium in de stadskerk van Bergen op Zoom.

Feestelijke gebeurtenis

De inspelings van het Rogier-orgel is een feestelijke gebeurtenis geworden. Het instrument is bespeeld door de beide nieuwe kerkmusici van de Lievevrouweparochie: Janno den Engelsman en Marcel van Westen.

Piet van Kalmthout, achter- achter-achterkleinzoon van orgelbouwer Rogier, organist aan de Nijmeegse studentenkerk, was eveneens kort aan het orgel van zijn voorvader te beluisteren. Behalve door de musici zal is ook door enkele sprekers het orgel op zijn nieuwe plaats bevestigd.

(BH; Uit in Brabant; maart 2010)

Nieuwe uitgaven / recensies

Boek over de organist en componist: **Albert de Klerk**

Albert de Klerk (1917 – 1998) was 64 jaar lang organist van de St. Josephkerk in Haarlem en van 1956 – 1983 stadsorganist van die stad. Als organist en componist werd hij gewaardeerd door velen, ook ver buiten Nederland. Zijn muzikale nalatenschap werkt niet alleen door in zijn vele studenten, collega's en toehoorders, maar ook in zijn talrijke composities, geluidsopnames en kritieken bij gelegenheid van de vele concerten en improvisaties.

Reden genoeg om aan hem een studie te wijden. De kerkmusicus Dr. Gerard Sars (St. Odiliënberg, Limburg) heeft in 2008 een studie over het leven en werk van Albert de Klerk voltooid. Hij promoveerde op die studie aan de

Johannes Gutenberg Universiteit van Mainz (Duitsland). Die universiteit publiceerde zijn arbeid in een lijvig in het Duits geschreven boek. Uitgegeven als Boek 14 door het Instituut voor Muziekwetenschappen van de Johannes Gutenberg Universiteit in Mainz.

Dit lijvige boek in het Duits bevat bovendien nogal wat hoofdstukken die vrij (muziek)technisch van aard zijn en alleen te genieten door kenners. Om de persoon van Albert de Klerk en zijn verdiensten voor de (kerk)muziek ook in Nederland breder bekend te maken willen ondergetekenden een nieuw boek in het Nederlands uitgeven. Deze uitgave wil op een leesbare manier vooral het leven van Albert de Klerk als (kerk)musicus belichten, naast het eerder verschenen "Klerke-werk. Liber amicorum voor Albert de Klerk" van Gert Oost, een uitgave van het Nederlands Instituut voor Kerkmuziek uit 1992.

Dr. Gerard Sars heeft Frans Lutters uit Roermond benaderd om de eindredactie voor deze uitgave te verzorgen inclusief het vertalen uit het Duits van het biografisch deel van zijn proefschrift. Dochter Brigit de Klerk heeft het leven van haar vader in beeld gebracht met vele foto's uit het familiearchief en dat van anderen. Zij is daarin bijgestaan door fotografe Juuke Schoorl en Gemma Coebergh bij het maken van de teksten. Dr. Gerard Sars belicht opnieuw en speciaal voor dit boek de betekenis van Albert de Klerk als improvisator op het orgel. Ten slotte heeft Lourens Stuifbergen, oud-student van Albert de Klerk, voor dit boek een lijst met composities van Albert de Klerk samengesteld.

Het nieuwe boek bestaat uit vijf delen. Deel I bevat de uit het Duits vertaalde biografie over Albert de Klerk; het betreft de integrale tekst uit het proefschrift van Dr. Gerard Sars met alle noten. Deel II bevat een groot aantal foto's uit het archief van de familie De Klerk en anderen; bij die foto's zijn korte teksten met een anekdotisch/informatief karakter geplaatst. Deel III bevat een nieuwe tekst over de betekenis van Albert de Klerk als improvisator op het orgel. Deel IV bevat een bewerkt lang interview dat Anton Vernooij met Albert de Klerk had voor NCRV-radio op 25 januari 1989. Deel V bevat de lange lijst met composities van Albert de Klerk. Auteurs: Brigit de Klerk - Frans Lutters - Dr. Gerard Sars - Lourens Stuifbergen.

Het boek zal april 2010 verschijnen. Omvang: iets meer dan 200 pagina's. Kosten: € 20,00, excl. verzendkosten (€ 7,95). Het boek kan in Haarlem en in Roermond op een later aan te geven adres afgehaald worden of het kan worden opgestuurd. (BH; december 2009)

Antiphonale Romanum II verschenen

Solesmes heeft zeer recent de eerste band uitgegeven van het Antiphonale Romanum volgens de Liturgia Horarum: "De vespers voor zon- en feestdagen". (BH; Hartker-Verlag; februari 2010)

Bundel instrumentale muziek bij uitvaartliturgie verschenen

Begin januari is een bundel instrumentale muziek bij de uitvaartliturgie voor blaasensemble verschenen. De bewerkingen en begeleidingen zijn zowel geschikt voor gebruik tijdens de eucharistieviering en avondwake, als tijdens de bijeenkomsten op de begraafplaats of in het crematorium.

De keuze van het repertoire is samengesteld vanuit de parochiepraktijk: van een zestal liederen is een begeleiding voor de samenzang gemaakt (hieronder aangegeven met een *), maar men kan deze ook zonder zang uitvoeren, als instrumentale bijdrage aan de liturgie. Sommige melodieën zijn ook bekend met andere tekst. De bewerkingen van gregoriaanse gezangen zijn niet geschikt als begeleiding van de samenzang (uitgezonderd het Kyrie) maar bedoeld om op de geijkte momenten in de liturgie een aloude traditie levend te houden. Het Panis Angelicus en het Alleluia zijn bekend vanuit het algemeen religieus repertoire, maar waren in de tijd van hun ontstaan voor de liturgie bestemd.

De liederen die gekozen zijn voor deze eerste bundel, betreffen: Alleluia (Wolfgang Amadeus Mozart), Blijf mij nabij - Abide with me*, De Heer is mijn herder (Psalm 23)*, Gij dienaars (Psalm 134 = Vernieuw Gij mij, o eeuwig licht*), In paradysum, Kyrie eleison*, Lux aeterna, Nearer my God to Thee*, Panis angelicus (César Franck), Requiem, Sanctus, The Lord is my Shepherd (Psalm 23)*, Victimae paschali, Want mijn herder is de Heer (Psalm 23)* en Wie in de schaduw Gods mag wonen (Psalm 91)*

Voordeel van de variabele bezetting waarvoor hier gekozen is, is dat met een minimale instrumentale bezetting van 4-5 personen een volwaardig musiceren mogelijk is, in eerste instantie voor amateurs. Een ander voordeel is, dat een klein ensemble flexibel is wat betreft de plaats in een (kerk-) ruimte, of in de buitenlucht. Het is aan de dirigent / ensembleleider om bij grotere deelname dan de minimale bezetting, een goede verhouding aan te brengen in de verdeling van de instrumenten over de vier partijen.

Ook kunnen zonder veel bezwaren toevoegingen aan de basispartituur gemaakt worden: bijv. het octaveren van stemmen of toevoegen van anderen instrumenten zoals bijv. strijkers. In principe geniet het de voorkeur om van een dubbele of drievoudige bezetting uit te gaan in de vier stemmen (voices) en daar naar believen een fluit, piccolo en orgel aan toe te voegen. Hoe veelkleuriger de 4 stemgroepen zijn samengesteld, des te rijker de klank. Deze bewerkingen kunnen overigens ook dienen voor een volle bezetting van een harmonie- of fanfareorkest. De omslag wordt gesierd met een afbeelding van de elfde statie – Bewening – uit de kruisweg van kunstenaar Rinke Nijburg. De brochure kan worden besteld via de verzendboekhandel van het bisdom, het Carolushuis: (0475) 386825 (0475) 386825 of www.carolushuis.nl. Een complete set (partituur, orgelpartij en de partijen voor de blazers) kost € 30,--. Meer info: dlkm@bisdom-roermond.nl. (BH; RKNieuws; januari 2010)

Nieuw verschenen: Cantorijbundel 'Tussentijds'

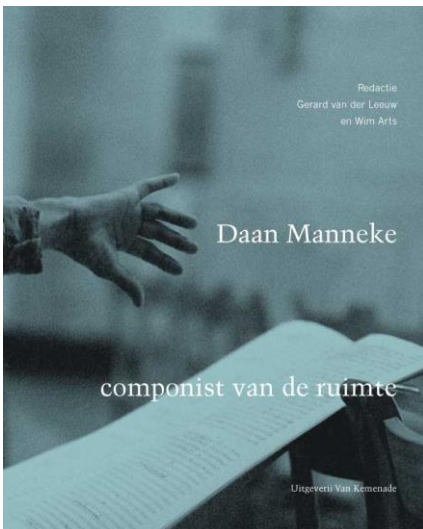
Er is nu ook een cantorijbundel van de bundel Tussentijds. Het is een uitgave van de Stichting Centrum voor de Kerkzang. De eerste uitgave uit een serie van twee bundels met vocale zettingen bij liederen uit Tussentijds.

Tussentijds verscheen in 2005 als uitgave van de Interkerkelijke Stichting voor het Kerklied. Het is een bundel die letterlijk en figuurlijk staat tussen het Liedboek voor de Kerken, en het nieuwe liedboek dat in 2012 zal verschijnen, Liedboek. Zingen en bidden in huis en kerk.

In een aantal gevallen bestaan er van de liederen uit Tussentijds al koorzettingen. De nieuwe uitgave biedt nu vocale zettingen voor de ontbrekende liederen. In deze eerste uitgave, dl II van de serie van twee, zijn liederen uit de rubrieken 'De getijden van de dag', 'De getijden van het jaar' en 'De getijden van het leven' uit Tussentijds opgenomen.

De cantorijbundel kost 22,50 euro; vanaf 15 exemplaren 15 euro (in beide gevallen exclusief porto) (BH; januari 2010; Friesch Dagblad).

Daan Manneke, componist van de ruimte

Onder redactie van Gerard van der Leeuw en Wim Arts is een boek over een bijzonder mens die met zijn werk en met zijn persoon ver boven het gewone uitstijgt. Het bevat een verzameling artikelen van de hand van twaalf auteurs die, elk op hun eigen wijze, de betekenis van Daan Manneke voor de hedendaagse muziekcultuur in Nederland en Vlaanderen hebben beschreven.

“Wie Daan Manneke kent als componist, organist, dirigent, leraar, vriend, wordt getroffen door de gloed van zijn bezieldheid. Zijn doen en laten spiegelen zijn levensvisie. Voor hem bestaat er geen tegenstelling tussen spiritueel en materieel. Net als de soefi

Inayat Khan vat hij materie op als het resultaat van vibraties van subtiel geluid, in een proces van condensatie van het spirituele.” (Prof. Dr. Rokus de Groot)

Prijs € 30,00; ISBN 9789071376351; 144 pag, genaaid gebonden, geplakte band; Tekeningen van Y.Né, Jaap Mulder en Pim Leuthoff

Verkrijgbaar via elke boekhandel in Nederland of online via www.libris.nl of www.uitgeverijvankemenade.nl (BH; december 2000)

Vraag en Aanbod

Aangeboden: Een tiendelige Algemene Muziek Encyclopedie, nog in zeer goede staat. Mijn voorkeur gaat uit naar instellingen, waar meerdere personen er gebruik van kunnen maken. Prijs in onderling overleg. Hans Babeliowsky; tel. 023-5377005; e-mail: hbabel@zonnet.nl.

Roomse humor

Hans Babeliowsky

Het stemmen is weer aangebroken, deels voor een nieuwe gemeenteraad en deels, wat later, voor een nieuwe regering. Zo liep ik jaren geleden, in de tijd nog van de rode potloden, vrolijk fluitend in de richting van het stemlokaal en in de vaste overtuiging daar in korte tijd schatrijk te kunnen worden. Daar aangekomen wachtte ik rustig mijn beurt af, legde mijn stembiljet voor de commissie op de tafel en zei vervolgens: "Met dit stembiljet kan ik vijf keer stemmen". (Ik had bijvoorbeeld ook kunnen zeggen: "duizend keer", maar ik wilde de commissie niet in volledige verwarring brengen). Er viel een doodse stilte, want een dergelijke "casus" hadden ze nog nooit meegemaakt.

De voorzitter nam het woord en sprak: "Meneer, met dit stembiljet kunt u maar één keer stemmen". "Neen", antwoordde ik "met dit stembiljet kan ik vijf keer stemmen" en ik voegde er meteen aan toe: "Wie van u durft met mij te wedden om een tientje?" De oudere heren van de commissie, waarvan de achterdocht bijna letterlijk van de gezichten afdroop, hielden hun mond stijf dicht. Maar de jongste van de drie, die nog nooit te maken had gehad met de arglistige koopmanstrucjes van roomsen en joden, liep regelrecht de val in en stemde toe.

Met een zwierige en bijna nonchalante beweging haalde ik uit mijn binnenzak een stemvork (440 Hz) en stemde vijf keer op het stembiljet. Er viel een moment een doodse stilte, want men moest deze klap toch even verwerken, maar de jongeman was zeer sportief en gaf mij een tientje. Eenmaal buiten op straat kwamen Nettie en ik tot het besef dat het eigenlijk maar een grap was geweest. Wij keerden terug naar het stemlokaal en de jongeman werd weer een tientje rijker. Iemand met een lege portemonnee en een ruim geweten zou op zo'n dag flink wat stembureaus kunnen bezoeken en daar zijn slag slaan.

Een andere grap werd bedacht door een vriendenclub van vier knapen waarvan mijn zwager Hans Niehe er een was. Zij woonden allen in Amsterdam

en een van hen, Han Bonink, had een vader, die een gerenommeerde bakkerij / banketbakkerij had op de Keizersgracht op de grachtengordel.

Han Bonink had de grappenmakerij niet van een vreemde, want als er een nieuwe knecht in dienst kwam moest deze van zijn vader bij een bevriende collega de z.g. "ovensleutel" gaan halen.

Om te voorkomen dat knechten zouden gaan snoepen voerde zijn vader ze warme amandelspijs in zo grote hoeveelheden, dat ze aman.delfobie kregen en voorgoed iedere amandel als snoep uit de weg gingen. Het zat er natuurlijk dik in, dat pa Bonink zelf ook eens slachtoffer zou worden van een grap.

De grap zou plaatsvinden tijdens een dienst en middenin de Redemptoristenkerk, eveneens op de Keizersgracht. Bonink was n.l. lid van het collectantencollege en zeer bedreven in het hanteren van de collectantenhengel. Dit was een lange stok met aan het eind een groen fluwelen omgekeerde kaboutermuts, langs de rand afgezet met goudgalon en op de punt voorzien van een kwastje met daarin verstopt een bescheiden belletje. De lengte van de stok was plm. 2.25 meter en reikte tot aan de helft van de zitbanken.

Vanuit de losse pols liet pa Bonink de zak met het belletje gladjes rondglijden tijdens de collecte. De vrienden hadden plaats genomen op de derde rij, halverwege de bank. Daar kwam mijnheer Bonink aanzetten en juist toen de lengte van de stok bereikt was, liet zijn bloedeigen zoon een zware metalen bal neerploffen in de collectezak. Op gevaar af de hersenpan van een der parochianen te verpletteren wist Bonink met uiterste krachtsinspanning de collectezak over de hoofden naar de volgende rij te tillen. Eigenlijk kwam hij nu klem te zitten, want een greep doen in de zak om de bal te verwijderen stond gelijk aan diefstal van gemeenschapsgeld en dat zou zijn gerenommeerde banketbakkerij geen goed doen.

De lichtelijk rood aangelopen gezichtskleur verried, dat de hele operatie hem flink wat inspanning had gekost. Uit de grimas op zijn gezicht, na de mis, bleek duidelijk dat de vier vrienden de komende tijd goed op hun hoede moesten zijn, want hij zou 't hun zeker betaald zetten. Het is er echter niet van gekomen.

Een collectant die wel van wanten wist en uitging van de slagzin: "De aanhouder wint". wordt vermeld in een van de vele artikelen van Godfried Bomans. De man was zwaar verliefd op een vrouw, die altijd in gebed verzonken was en daarom juist zijn aandacht prikkelde. Hij vermoedde in haar een verborgen charisma en liet dit dan ook in elke zondagse hoogmis duidelijk blijken.

Geroutineerd schoof hij vanuit de losse pols de collectezak met het belletje langs de beminde gelovigen, maar zodra hij bij z'n "stille liefde" was gekomen liet hij gedurende enkele minuten het belletje vlak boven haar hoofd een

serenade brengen. Dit bracht een echt menselijke variatie in de liturgie en de man zal zich van de kritiek dan ook weinig hebben aangetrokken.

Dit was ook het geval met de befaamde Tsjechische heldentenor Leo Slezak. (1873 - 1946). In zijn curriculum vitae valt te lezen, dat hij aanvankelijk werkte als hovenier, fitter en in het leger. Hij was dus duidelijk "door de wol geveerd". Als je zijn vele foto's bekijkt dan valt onmiddellijk op, dat hij evenwichtig was en zelfbewust, met gevoel voor humor. Hiervan zijn verschillende voorbeelden te geven, maar de beste daarvan vind ik deze: Toen Slezak ergens in Oostenrijk een gastrol vervulde als Lohengrin werd er door het technische personeel een fout gemaakt, waardoor de zwaan zich te vroeg in beweging zette en Slezak niet op tijd in kon stappen om zich het toneel op te laten trekken. Menige operazanger zou nu in paniek raken. Zo niet Leo Slezak. Hij liep rustig naar een der toneelknechten en vroeg hem toen: "Kunt u mij ook zeggen, wanneer vertrekt de volgende zwaan?".

Op 8 september 1955 stierf kardinaal Johannes de Jong, de koppige leider in woord en geschrift van de Nederlandse bisschoppen tegen de wreedheden van de Duitse bezetter tijdens de tweede wereldoorlog. Ik was toen juist een blauwe maandag student op de R.K. Kerkmuziekschool te Utrecht en wij werden geacht om beurten de voorbereidingen voor de uitvaart muzikaal op te luisteren.

Kardinaal de Jong zou worden opgebaard op het priesterkoor van de kathedraal in Utrecht, men deed althans een poging, want zelfs na zijn dood had hij nog niets van zijn koppigheid verloren. Of de katafalk nu te smal was of zijn lichaam te breed, dan weer gleed zijn rechterarm naar beneden of schoot zijn linkervoet uit, dan weer was het omgekeerd, zodat de nonnen, die in groten getale aanwezig waren, als mieren over het priesterkoor snelden, onder begeleiding van zoete orgeltonen.

Opeens trokken ze een "cordon sanitair" rond de overledene en bleven in een grote kring staan onder het nu klagend gejang van het orgel, dat kennelijk een nieuwe bespeler (in tranen) had. Uiteindelijk lag kardinaal de Jong in statige en vredige rust en wachtte zijn begrafenis af, die zou plaats vinden op het R.K. kerkhof, even buiten Utrecht.

Met onze rust was het afgelopen, want overall waar maar een viering of herdenking was werden wij opgetrommeld: bij de begrafenis van de kardinaal, bij de vluchtelingen uit Hongarije in 1956, bij de hoogmissen in de kathedraal, samen met het kathedrale koor en door de week bij uitvaarten. Ik zie me nog de koortrap van de kathedraal aflopen na de uitvaart van een koorzanger, met achter mij Herman Strategier, zijn eigen dood, jaren later, al voorspellend met de woorden : "Hodie tibi, cras mihi" "Heden gij, morgen ik".

Met Herman Strategier wil ik dan ook deze column besluiten: Als tertsen geregeld na elkaar worden gebruikt, ontstaat er een kunstmatige zoetelijke klank, onmiddellijk als zodanig herkenbaar in vroegere, eenvoudige en simpele missen en lofgezangen. Herman Strategier noemde dit: "Nonnengezeik".